

OBSAH

PŘEDMLUVA (M. Kučera)	3
ÚVOD (V. Semerádová)	5
PASPORTIZACE ŠKOL (D. Bittnerová- Moravcová).....	7
DOTAZNÍK- MAPOVÁNÍ (M. Rendl)	13
Co říkali v dotazníku	13
Kdo jsou a z jakých rodin pocházejí	13
Jaké mají materiální a kulturní zázemí	13
Jak jsou vychovávaní	14
Jak se chovají rodiče ve vztahu ke škole	14
Co děti říkají o škole	14
Co je baví, co dělají ve volném čase	15
Co budou dělat, až vyjdou školu	15
Co považují v životě za důležité	16
Souvislosti	16
Rozdíly mezi chlapci a dívkami	18
Souvislosti uvnitř skupiny backgroundových charakteristik	18
Souvislosti backgroundových charakteristik s pedagogickými charakteristikami rodičů	18
Vzájemné souvislosti pedagogických charakteristik rodičů	19
Možné determinace charakteristik jednání a prožívání žáka: <i>Prospěch - Postoj ke škole jako místu výkonu ("výkonový postoj") - Postoj ke škole jako místu sociálního styku ("sociální postoj") - Ambice žáka (ve vztahu k jeho další poznávací dráze) - Způsob trávení volného času ("volný čas") - Hodnotové deklarace: příklon k "obecným hodnotám" - Příklon k "privátním hodnotám" - Příklon k "hodnotám úspěchu"</i>	19 - 21
Vzájemné souvislosti charakteristik jednání a prožívání: <i>Prospěch - Postoj ke škole jako místu výkonu ("výkonový postoj") - "Sociální postoj" ke škole - "Ambice žáka" na další vzdělávací dráhu</i>	21 - 22
Shrnutí	22
Rozdíly mezi třídami	23
Pokus o "typologii"	24
Rozbor podle prospěchových pásem: <i>První prospěchové pásmo (1,00-1,35) - Druhé prospěchové pásmo (1,35-1,70) - Třetí prospěchové pásmo (1,71-2,10) - Čtvrté prospěchové pásmo (2,11-2,50) - Páté prospěchové pásmo (2,51 a horší)</i>	25 - 32
Neshody v ambicích rodičů a dětí	33
Pokus o vymezení typových skupin: <i>A: "děti vysokoškoláků" - E: "děti vyučených rodičů" - B: "děti středoškoláků směřující na VŠ" - C: "děti středoškoláků směřující na SŠ" - D: "děti středoškoláků směřující na učební obor"</i>	34 - 37
Rozdíly mezi typovými skupinami: <i>"Ekonomická úroveň" - "Kulturnost rodinného prostředí" - "Participace" - "Strategie rodičů" vůči škole - "Výchovný tlak" - "Výchovný styl" - "Výkonový postoj" - "Sociální postoj" - "Typ prožívání školy" - "Volný čas" - Hodnotové preference</i>	37 - 45
Příloha ke kapitole	46

UČENÍ A POZNÁNÍ Z HLEDISKA DĚTÍ: ŽÁKOVSKÉ BILANCE	55
Kvantitativní analýza poznatkových bilancí: co se vlastně naučili? (S. Štech)	55
Systém kategorií	56
Škola v popředí - co to ale znamená?	57
Jak je důležitý volný čas?	58
Význam elementární socializace a potřeb každodenního života	59
Práce na sobě - co je hlavním problémem?	61
Pohled do budoucnosti	62
Příloha kapitoly	64
Etnokoncepty učení (K. Pavlica)	66
Dogmatici, akademici a skeptici: "vědět předem" v sedmé třídě (M. Kučera)	70
Úvod	70
Téma	71
Filosofický exkurs: <i>Menonovo sofisma - Sofisté Protagoras a Gorgias - Platon (a Sokrates) - Aristoteles - Skeptik Sextus Empirikus - "Vědět předem" v řecké filosofii: přehled</i>	73 - 76
Odpovědi žáků: <i>Kritéria výběru - Výpis výpovědí</i>	76 - 79
Řecké prvky žakovských odpovědí: <i>Sofistické a skeptické prvky - Platonsko-sokratovské a aristotelovské prvky</i>	79 - 85
"Filosofové" a škola	85
Srovnání českých, francouzských a anglických bilancí (V. Semerádová)	89
CO NENÍ V OSNOVÁCH	93
Úvod: "skryté osnovy" (M. Klusák)	93
Školní klima z perspektivy žáků (M. Klusák-A. Škaloudová)	96
Obecný postoj žáků ke škole	96
Jak vidí žáci klima své třídy	98
Školní kariéra ve vztahu žáků ke škole:	
<i>Zvláštnosti žáků osmých tříd- Život ve třídě z perspektivy studentů a nestudentů</i>	100 - 106
Závěry	106
Přílohy ke kapitole	109
Interakční žánry ve vyučování (H. Kasíková)	129
Interakční žánr DIKTÁT	129
Interakční žánr PÍSEMNÁ ZKOUŠKA	130
Interakční žánr PROPŮJČENÍ ROLE	131
Interakční žánr SOUTĚŽ (M. Klusák)	131
Interakční žánr KOOPERACE	133
Závěrečné poznámky	134
Cestu mou zaplet tak... (I. Viktorová)	135
Škola jako místo sociálního styku	135
My a oni	136
Já a oni	136
To, co jsem se naučil. Výsledky?	138
Ztracené dětství (D. Bittnerová-Moravcová)	140
Závěrem (D. Bittnerová-Moravcová)	143

Úvod (S. Štech)	144
Problematika práce	144
Metodologické otázky	144
Co dělat po základní škole? (I. Viktorová)	147
Záměry rodičů s dětmi	147
Záměry rodičů s dětmi ještě jednou	148
Rodiče: naše dítě chodí do školy	150
Rozdělení kompetencí. Profesionalita a lidskost vzájemných vztahů	151
Co vědí rodiče o škole a co od ní očekávají	152
Jak znají rodiče školu	152
Škola jako autorita	152
Mobilizace dítěte: rodičovské praktiky (S. Štech)	154
Škola jako život před Životem aneb rodičovský paradox	154
Mobilizace dítěte aneb mít věci pod kontrolou	155
K termínu "mobilizace"	155
Přiblížení škole jako mobilizace sebe	156
Co konkrétně dělat: kázat - přikázat - ukázat	157
Rodičovské "teorie" vývoje dítěte	159
DĚLAT SÁM SVOJE: PROFI-VOLBA Z HLEDISKA IDENTITY (M. Kučera)	165
Úvod	165
Identita reprodukce	165
Sublimovaný charakter profesí, zájmů a učiva	166
Pozice žáka na konci základní školy	169
Imaginární a symbolická identifikace v profi-volbě	170
Otázka projektů	172
Reprodukce identity?	174
Optika školy a učitelů	175
FAKTOR ŠKOLY A TŘÍDY (K. Pavlica - V. Semerádová)	177
Úvod	177
Pasportizace sledovaných škol	177
Styly vedení škol - manažer a pedocentricky orientovaný ředitel	178
Reprezentace a otevřenost škol vnějšmu světu	178
Vytváření a kontrola mocenských vztahů na školách - vztahy k učitelům, žákům a rodičům	179
Kultura interakcí mezi učiteli a žáky ve sledovaných třídách	180
Interakce třídních učitelek se svými žáky	180
Třída při vyučování - některé jevy a pravidla interakcí	181
Žákovské perspektivy školy a života	182
Základní charakteristiky textů bilancí	182
Místo školy a perspektiva další kariéry	184
Rodinné zázemí žáků	184
Perspektiva vlastní třídy	185
Závěr	186
ZÁVĚR (H. Kasíková)	189
PŘÍLOHY	
Dotazník pro žáky s výsledky třídění prvního stupně	192
Poznatkové bilance - ukázky	211
Dotazník na klima "Má třída - jaká je a jakou bych si ji přál"	222